

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญา
ผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครด้วยระบบสารสนเทศ

จัดทำโดย นายจรโชค ฉัตรแก้วศิริ
ตำแหน่ง นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
สังกัด สำนักงานการสงเคราะห์และสวัสดิภาพสังคม
สำนักพัฒนาสังคม

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๓๒
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

๑. ชื่อเรื่อง

การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร
ด้วยระบบสารสนเทศ

๒. หลักการและเหตุผล

จากสถานการณ์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย กำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีมากถึงร้อยละ ๒๐ ในปี ๒๕๖๔ และคาดว่าจะเป็สังคมสูงวัยระดับสูงสุดในปี ๒๕๗๔ โดยผู้สูงอายุมีสัดส่วนถึงร้อยละ ๒๘ ของประชากรทั้งหมด ผู้สูงอายุจะต้องใช้ชีวิตในช่วงสูงอายุนานขึ้น ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางแผนและนโยบายในระดับชาติได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) และกำหนดวิสัยทัศน์ คือ “ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคม” ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม สมควรส่งเสริมและคงคุณค่าไว้นานที่สุด โดยมีสวัสดิการจากรัฐเป็นระบบเสริม เพื่อให้เกิดหลักประกันในวัยสูงอายุและความมั่นคงของสังคม โดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน สังคมและรัฐ ประกอบกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๗๕) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ มหานครสำหรับทุกคน ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ ๓.๑ สิ่งอำนวยความสะดวกและสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส เป้าประสงค์ ๓.๑.๒ จัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึง และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔) กำหนดวิสัยทัศน์ของแผนฯ คือ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีคุณค่าและมีความสุข โดยยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเองได้ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ รวมทั้งสามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมให้นานที่สุด โดยมีมาตรการสนับสนุนให้มีการนำศักยภาพ ภูมิปัญญา ประสบการณ์และความชำนาญของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดสู่สังคม

สืบเนื่องจากพระราชดำรัสในสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถที่ทรงมีรับสั่ง ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๓ เกี่ยวกับธนาคารสมอง โดยการนำผู้ที่เกษียณอายุแล้วแต่ยังมีความรู้ ความสามารถมาช่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ คณะรัฐมนตรีได้ดำเนินการสนองพระราชดำรัสในการจัดตั้งธนาคารสมอง โดยมีมติคณะรัฐมนตรีมอบหมายทุกกระทรวง ทบวง กรม สรรวจทรัพยากรที่พันตำแหน่งไปแล้วด้วยการลาออกหรือเกษียณอายุราชการ แต่ยังมีสุขภาพดี มีความพร้อม และสมัครใจเป็นบุคลากรธนาคารสมอง โดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัว และแจ้งข้อมูลให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะหน่วยทะเบียนกลาง ธนาคารสมอง มีหน้าที่รวบรวม ข้อมูล จัดทำบัญชีหรือทำเนียบผู้ทรงคุณวุฒิ จำแนกเป็นรายสาขา และเป็นตัวกลางประสานเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ

สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ในฐานะเป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำรวจข้อมูล จัดทำข้อมูลพื้นฐาน พร้อมให้บริการและเป็นศูนย์กลางประสานเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ การจัดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมในฐานะที่เป็นศูนย์ประสานงาน และรวมองค์ความรู้ทางวิชาการของศูนย์ประสานงานธนาคารสมองผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานคร อันประกอบด้วย ผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพต่างๆ มาร่วมกันทำประโยชน์ต่อประชาชนทุกกลุ่มต่อสังคมส่วนรวมอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยผลงานสร้างสรรค์ของผู้สูงอายุหรือกลุ่มผู้สูงอายุเป็นผลงานที่เป็นรูปธรรมที่ควรอนุรักษ์และสืบทอด แบ่งเป็นสาขาต่างๆ ๖ สาขา ได้แก่

๑. สาขาเกษตรกรรม

๒. สาขาคหกรรม

๓. สาขาศิลปกรรม

๔. สาขาสาธารณสุข

๕. สาขาภาษาและวรรณกรรม

๖. สาขาอื่นๆ เช่น ด้านพิธีกรรม ด้านโหราศาสตร์ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินการรวบรวมข้อมูลทำเนียบภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครของสำนักพัฒนาสังคม เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๔๙ โดยจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบของเอกสาร รูปเล่มรายงาน ส่งผลให้การค้นหาข้อมูลในแต่ละครั้งต้องใช้เวลาานาน เกิดความเสี่ยงในการชำรุดหรือสูญหายและเป็นอุปสรรคในการเผยแพร่ข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ดังนั้นเพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างมีระบบ ระเบียบ เกิดประสิทธิภาพในการนำมาใช้งานอย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการค้นหาข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จึงต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ด้วยระบบสารสนเทศ

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครด้วยระบบสารสนเทศ

๓.๒ เพื่อให้บริการข้อมูลและประชาสัมพันธ์แบบออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม อย่างเป็นระบบ รวดเร็วและง่ายต่อการค้นหาข้อมูล

๔. เป้าหมาย

๔.๑ จัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครด้วยระบบสารสนเทศระยะเวลาไม่เกิน ๖ เดือน

๔.๒ ผู้ใช้บริการข้อมูลมีความพึงพอใจในการให้บริการข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครทางเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงาน

๕.๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร (SWOT Analysis) ผู้คิดค้น SWOT คือ อัลเบิร์ต ฮัมฟรีย์ (Albert Humphrey) เป็นผู้เริ่มแนวคิดนี้ โดยหลักการสำคัญของ SWOT คือ การวิเคราะห์ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กรที่มีผลต่อการดำเนินการ ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการมีทั้งปัจจัยภายนอก (External Factor) และปัจจัยภายใน (Internal Factor) โดยที่ปัจจัยภายนอกถือว่าเป็นปัจจัยที่ควบคุมได้ยากหรือไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การเมืองการปกครอง, สภาพเศรษฐกิจ, กฎหมาย, เทคโนโลยี เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายในเป็นปัจจัยที่องค์กรสามารถควบคุมได้ เช่น บุคลากร, งบประมาณ เป็นต้น SWOT ย่อมาจากภาษาอังกฤษ ๔ ตัวดังนี้

S (Strengths) หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายในความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก องค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพ

แวดล้อมภายในหน่วยงาน เช่น จุดแข็งด้านการเงิน จุดแข็งด้านการผลิต จุดแข็งด้านทรัพยากรบุคคล องค์กรจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์

W (Weaknesses) หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน สถานการณ์ภายในองค์กรที่เปราะบางและด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดีเป็นปัญหา หรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ของหน่วยงาน ซึ่งจะต้องหาวิธีในการแก้ไขปัญหานั้น

O (Opportunities) หมายถึง โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของหน่วยงานเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร โอกาสแตกต่างจากจุดแข็ง ตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน

T (Threats) หมายถึง อุปสรรค ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกและสถานการณ์ภายนอกขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ไหบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอก ที่เป็นปัญหาต่อองค์กร บางครั้งการจำแนกโอกาสและอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทำได้ยากเพราะทั้งสองสิ่งนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้สถานการณ์ที่เคยเป็นโอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรคได้ และในทางกลับกันอุปสรรคอาจกลับกลายเป็นโอกาสได้เช่นกันด้วย

SWOT Analysis	
จุดแข็ง (Strengths) ๑. สำนักพัฒนาสังคมมีเครือข่ายในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร เช่น สำนักต่างๆ สำนักงานเขต ๕๐ เขต และกองประชาสัมพันธ์ ๒. มีการเก็บสถิติข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร อย่างเป็นระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ๓. กลุ่มงานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สำนักงานการสงเคราะห์และสวัสดิภาพสังคม มีความพร้อมด้านบุคลากรและทรัพยากรในการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ด้วยระบบสารสนเทศ ๔. สำนักพัฒนาสังคมมีเว็บไซต์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและข่าวสาร ๕. กลุ่มงานสารสนเทศ กองนโยบายและแผนงาน มีความพร้อมด้านบุคลากรและทรัพยากรในการดูแลระบบสารสนเทศและเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม	จุดอ่อน (Weaknesses) ๑. การจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ในรูปแบบของเอกสาร รูปเล่มรายงานเกิดความเสี่ยงในการชำรุดหรือสูญหาย ๒. การค้นหาข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ในแต่ละครั้งต้องใช้เวลานาน ๓. ยังไม่มีการนำข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานครมาเผยแพร่ในเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม

SWOT Analysis	
โอกาส (Opportunities) ๑. พระราชดำรัสในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่ทรงมีรับสั่ง ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๓ เกี่ยวกับธนาคารสมอง โดยการนำผู้ที่เกษียณอายุแล้วแต่ยังมีความรู้ความสามารถมาช่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ๒. นโยบายด้านผู้สูงอายุตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ให้มีความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุ ๓. กรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ๔. มีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ๕. รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต	อุปสรรค (Threats) ๑. ข้อมูลรายละเอียดของเจ้าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์หรือย้ายที่อยู่อาศัย ๒. ความถดถอยของสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเผยแพร่ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ๓. ผู้สืบค้นข้อมูลบางรายขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ๔. ประชาชนไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาผู้สูงอายุเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์

๕.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๕.๒.๑ แนวคิดการพัฒนาภาวะพลัดพลังในผู้สูงอายุ (Active Ageing)

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization [WHO], ๒๐๐๒)

อธิบายความหมายของภาวะพลัดพลัง ไว้ว่าเป็นแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาประชากรผู้สูงอายุให้มีสุขภาพที่ดี มีความตระหนักในคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในทางสังคม และเศรษฐกิจ ตลอดจนมีศักยภาพพึ่งพิงตนเองเท่าที่ผู้สูงอายุจะทำได้ เป็นแนวคิดที่แสดงถึงภาวะสุขสมบูรณ์ของผู้สูงอายุ และเป็นเป้าหมายของผู้สูงอายุทั่วโลก และคาดว่าแนวคิดพลัดพลังเป็นทางออกที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. การส่งเสริมให้มีสุขภาพที่ดี (Healthy)
๒. การส่งเสริมให้มีความมั่นคงหรือการมีหลักประกันในชีวิต (Security)
๓. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participation)

การเป็นผู้สูงอายุพหุพลัง คือ การเป็นผู้สูงอายุที่มีการเตรียมพร้อมในการเข้าสู่ภาวะสูงวัย โดยมีความตระหนัก มีความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีการทำกิจกรรมทางสังคมกับชุมชนและสามารถดูแลตนเองในด้านสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตได้ ผู้สูงอายุควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้ที่มีพหุพลัง ซึ่งต้องเริ่มจากการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดูแลตนเอง กระตุ้นให้ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามศักยภาพ และทำกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและเสริมรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เห็นคุณค่าของตนเอง ทำให้ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว ท้อแท้ สิ้นหวัง และไม่เป็นการให้กับสังคมในการที่จะมีชีวิตอยู่

๕.๒.๒ แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชลภัส วรษ์ประเสริฐ อธิบายลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ที่คิดขึ้นจากสติปัญญาของชาวบ้าน เป็นศักยภาพหรือความสามารถในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม โดยได้รับการสั่งสม ถ่ายทอด ปรับตัว ผ่านกระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องกับกาลสมัย

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประสบการณ์ของชาวบ้านเป็นความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นที่ปรับตัวและดำรงชีวิตในระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ อาจมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มชนเดียวกันและระหว่างกลุ่มชน มีการบูรณาการโดยมีวัฒนธรรมเป็นฐาน

๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความสามารถของชุมชนท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้ความสามารถของชาวบ้านที่คิดค้น สั่งสม สืบทอด ปรับปรุง เรียนรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นใหม่ เป็นศักยภาพ หรือความสามารถในการสร้างสรรค์ นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

๔. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแบบแผนวิถีชีวิต เป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชุมชนเป็นกระบวนการทัศน์ของกลุ่มคนในท้องถิ่นที่มีต่อด้านต่างๆ เป็นการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นนั้นๆ

๕. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทุนทางปัญญา กระบวนการทางปัญญาเป็นความสัมพันธ์ เชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติ จิตใจ พฤติกรรม สังคม องค์กร วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น เศรษฐกิจ เทคโนโลยีการผลิต ทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นสิ่งที่มีความเป็นทรัพย์สินทางปัญญา

๖. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน สอดแทรกในพิธีกรรมต่างๆ เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ผู้อาวุโสสั่งสอน เยาวชนจนเป็นที่รู้จัก เกิดการยอมรับและนำไปถ่ายทอดพัฒนาและเป็นพลังที่หลอมรวมผู้คนในชุมชนท้องถิ่นให้อยู่รวมกันได้อย่างสงบสุข

๕.๒.๓ แนวคิดการพัฒนาาระบบสารสนเทศ

สุติเทพ (๒๕๕๒) ได้อธิบายลักษณะของสารสนเทศได้มากจากการประมวลผลข้อมูลที่เสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งการได้มาของสารสนเทศไม่จำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลเพราะก่อนหน้านี้จะมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานไม่ว่างานธุรกิจ งานบริหารสถานศึกษามีพนักงานระดับปฏิบัติเป็นผู้เก็บข้อมูลและนำไปประมวลผลข้อมูลด้วยมือ (Manual Data Processing) เช่น การจัดเอกสาร ให้เป็นระบบ การคำนวณ การบันทึกลงสมุด แต่การประมวลผลข้อมูลด้วยมือของมนุษย์

มีโอกาสผิดพลาด เรียกว่า “Human Error” ดังนั้น เมื่อมีการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการประมวลข้อมูล หรือที่เรียกว่า การประมวลผลข้อมูลด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Processing : EDP) สามารถอำนวยความสะดวกในการทำงาน เพิ่มความรวดเร็วในการสร้างสารสนเทศได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นสารสนเทศที่ได้จึงมีความถูกต้อง แม่นยำ เชื่อถือได้

๕.๒.๔ ทฤษฎีกิจกรรมทางสังคม (Activity Theory)

อธิบายว่าถ้าบุคคลใดมีกิจกรรมมากอย่าง จะสามารถปรับตัวได้มากขึ้นเท่านั้น และมีความพึงพอใจในชีวิตสูง ทำให้เกิดความสุขในการดำเนินชีวิตต่อไป ทฤษฎีนี้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุมากกว่าการลดบทบาททางสังคมลง (Role Loss) และหากผู้สูงอายุมีทักษะเกี่ยวกับตนเองในทางบวกและมองโลกในแง่ดี จะมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม กิจกรรมที่น่าจะจัดให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ งานอดิเรกต่างๆ งานอาสาสมัคร เป็นที่ปรึกษาให้กับหน่วยงานต่างๆ และเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

กิจกรรมหลักใหญ่ๆ ๓ ประการ คือ

๑. กิจกรรมนันทนาการ ผู้สูงอายุสามารถทำได้ทุกช่วงอายุ ทำให้ร่างกายสดชื่นมีชีวิตชีวา ผู้สูงอายุควรทำในสิ่งที่ตนเองชอบและตนเองมีทักษะหรือความถนัดเป็นพิเศษ ทักษะในงานวิชาชีพอาจนำมาใช้ในกิจกรรมนันทนาการได้ เช่น กีฬา ดนตรี การขับร้องเพลง การเข้าชมรมชมรมผู้สูงอายุ การท่องเที่ยว เป็นต้น

๒. กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสนองความอยากรู้ ความพึงพอใจ หรือเพื่อการดำเนินกิจกรรมบางอย่างให้ประสบความสำเร็จ การเรียนรู้จะเป็นการกระตุ้นจิตใจและการแลกเปลี่ยนความสนใจกับผู้อื่น

๓. กิจกรรมบริการผู้อื่น เป็นการเสียสละและทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคมนอกเหนือไปจากทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและครอบครัว กิจกรรมบริการผู้อื่นจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณอื่นยังต้องการตนเองและมีความพึงพอใจในตนเองมากขึ้น ซึ่งประโยชน์ที่ผู้สูงอายุได้รับจากกิจกรรมบริการผู้อื่น คือ การมีสุขภาพกายและจิตที่ดีขึ้น

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้บริการข้อมูลแบบออนไลน์โดยผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ รวดเร็วและง่ายต่อการค้นหาข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ที่	การดำเนินการ	ปีงบประมาณ ๒๕๖๒												ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.		
๑.	การวางแผนการดำเนินงาน ๑.๑ ประชุมหารือผู้บริหาร สำนักพัฒนาสังคมและเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือแนวทางในการ จัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญา ผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ด้วยระบบ สารสนเทศ	↔												กลุ่มงานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สำนักงานการสงเคราะห์ และสวัสดิภาพสังคม สำนักพัฒนาสังคม	
	๑.๒ แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดเก็บข้อมูล ภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ด้วยระบบสารสนเทศโดยผ่านเว็บไซต์ ของสำนักพัฒนาสังคม	↔												กลุ่มงานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สำนักงานการสงเคราะห์ และสวัสดิภาพสังคม สำนักพัฒนาสังคม	
	๑.๓ สรุปผลการหารือเพื่อจัดทำ แนวทางการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญา ผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ด้วยระบบ สารสนเทศ พร้อมทั้งกำหนดระยะ เวลาการดำเนินการ	↔												กลุ่มงานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สำนักงานการสงเคราะห์ และสวัสดิภาพสังคม สำนักพัฒนาสังคม	
๒.	ดำเนินกิจกรรม ๒.๑ รวบรวมและตรวจสอบข้อมูล ภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑	↔												กลุ่มงานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สำนักงานการสงเคราะห์ และสวัสดิภาพสังคม สำนักพัฒนาสังคม	

ที่	การดำเนินการ	ปีงบประมาณ ๒๕๖๒												ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.		
	๒.๒ จัดทำหนังสือขอความร่วมมือ กลุ่มงานสารสนเทศ กองนโยบาย และแผนงาน สำนักพัฒนาสังคม ในการนำเอกสารข้อมูลภูมิปัญญา ผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑ มาประมวลผล ข้อมูลให้กลายเป็นข้อมูลสารสนเทศ		↔											กลุ่มงานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สำนักงานการสงเคราะห์ และสวัสดิภาพสังคม สำนักพัฒนาสังคม	
	๒.๓ นำข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑ มาประมวลผล ข้อมูลให้กลายเป็นข้อมูลสารสนเทศ			↔	↔									กลุ่มงานสารสนเทศ กองนโยบายและแผนงาน สำนักพัฒนาสังคม	
	๒.๔ เผยแพร่ข้อมูลภูมิปัญญา ผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ทางเว็บไซต์ ของสำนักพัฒนาสังคม รวมทั้งประสาน ขอความร่วมมือกองประชาสัมพันธ์ และสำนักงานเขต ๕๐ เขต เพื่อเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ					↔	↔	↔	↔	↔	↔	↔	↔	กลุ่มงานสารสนเทศ กองนโยบายและแผนงาน กลุ่มงานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สำนักงานการสงเคราะห์ และสวัสดิภาพสังคม สำนักพัฒนาสังคม	

ที่	การดำเนินการ	ปีงบประมาณ ๒๕๖๒												ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.		
๓.	ประเมินผลการดำเนินงาน ๓.๑ สรุปผลและประเมินผลการ ดำเนินงานจากแบบประเมินผล ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการข้อมูล ภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ทางเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม													กลุ่มงานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สำนักงานการสงเคราะห์ และสวัสดิภาพสังคม สำนักพัฒนาสังคม	
	๓.๒ คณะทำงานร่วมกันวิเคราะห์ และวางแผนการดำเนินการ จากแบบประเมินผลความพึงพอใจ ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นของ ผู้ให้บริการข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานครทางเว็บไซต์ของ สำนักพัฒนาสังคม เพื่อปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง													กลุ่มงานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สำนักงานการสงเคราะห์ และสวัสดิภาพสังคม สำนักพัฒนาสังคม	

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๒ ดังนี้

๑.๑ วางแผนดำเนินการ เริ่มวันที่ ๑ ถึง ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๑

๑.๒ ดำเนินการตามแผน เริ่มวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒

๑.๓ ประเมินผลการดำเนินการ เริ่มวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒

๘. งบประมาณ

ไม่ใช้งบประมาณ

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	วิธีการ/เครื่องมือ
๑. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูล ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ด้วยระบบสารสนเทศ	จัดทำระบบฐานข้อมูล ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ด้วยระบบสารสนเทศ ระยะเวลาไม่เกิน ๖ เดือน	- สำนักพัฒนาสังคม มีระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญา ผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร	- แต่งตั้งคณะทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพ การจัดเก็บข้อมูล ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ด้วยระบบสารสนเทศ - คณะทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพ การจัดเก็บข้อมูล ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ด้วยระบบสารสนเทศ ร่วมกันจัดทำฐานข้อมูล ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานครด้วย ระบบสารสนเทศ

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	วิธีการ/เครื่องมือ
๒. เพื่อให้บริการข้อมูลและประชาสัมพันธ์แบบออนไลน์ทางเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคมอย่างเป็นระบบ รวดเร็ว และง่ายต่อการสืบค้นข้อมูล	ผู้ให้บริการข้อมูลมีความพึงพอใจในการให้บริการข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครทางเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม	- ผู้ให้บริการข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจในการให้บริการทางเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ (ผลลัพธ์) - จำนวนประชาชนที่ให้ความสนใจสืบค้นข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครทางเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม (ผลผลิต)	- แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้บริการข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครทางเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม - สถิติของผู้ใช้บริการข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครทางเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคม

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ กรุงเทพมหานครควรสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครกับหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุทั่วประเทศ

๑๐.๒ การเผยแพร่ข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ผ่านเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคมในแต่ละปีงบประมาณ ควรมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเกณฑ์ตามตัวชี้วัดที่สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลกำหนดในแต่ละปี

๑๐.๓ เจ้าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครสามารถแก้ไข ปรับปรุงเพิ่มเติมข้อมูลของตนเองผ่านเว็บไซต์ของสำนักพัฒนาสังคมได้

๑๐.๔ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเข้าถึงข้อมูลภูมิปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร เช่น การเข้าถึงข้อมูลทาง QR CODE ทางแอปพลิเคชันLINE หรือ e - Book